Bernard Lievegoed

A lélek megmentéséről

Három nagy emberiségvezető együttműködése

casparus

A fordítás az alábbi kiadás alapján készült:
Livegoed, Bernardus C.: *Über die Rettung der Seele: das Zusammenwirken dreier großer Menschheitsführer*
Verlag Freies Geistesleben, Stuttgart, 1993.

Magyar változat © Casparus Kiadó Kft., 2011.
Hungarian edition © Casparus Kiadó Kft., 2011.

Casparus Kft.
www.casparus.hu

Felelős kiadó: *A Casparus Kiadó ügyvezetője*
Fordította: *Scherak Mari*
Lektorálta: *Wirth-Veres Gábor*
Tördelés és tipográfia: *Korcsmáros Gábor*

A borító *Mufics István: Úton* című festménye felhasználásával készült. További információ a festő munkáiról: www.mufics.hu

ISBN 978-963-08-1631-1

Nyomta: *AduPrint Nyomda és Kiadó Kft.*

Előszó

Amikor Bernard Lievegoed 1992. december 12-én, nyolcvanhét éves korában elhunyt, éppen csak hogy tökéletesíthette munkáját e könyvvel. Az utolsó beszélgetés tíz nappal a halála előtt zajlott le. Bernard Lievegoed ezt a könyvet utolsó üdvözletének tekintette, és többször „szellemi hagyatékának" nevezte. Utolsó beszélgetésünk alkalmával megkért, hogy írjak hozzá egy előszót, és abban mondjam el a keletkezés körülményeit. Az volt a véleménye, hogy az olvasónak ezt ismernie kell ahhoz, hogy megfelelő ítéletet alkothasson. Így tehát szívesen teszek eleget ennek a kérésének.

Bernard Lievegoed több mint hatvan évig vívódott ezzel a témával, ahogy erről az első fejezetben beszámol. Sürgető kérdéseket tartalmaz az antropozófia belső és szellemi hátteréről és az antropozófiai mozgalom világban betöltött szerepéről. Ezek a kérdések hosszú ideig nyitva maradtak. Egy súlyos operáció után végre választ kapott. Nagy volt az öröme, és ezután minden erejét összeszedte, hogy ezt a választ le is írja.

Bernard Lievegoed azért kérte a segítségemet, mert már nem volt annyi fizikai ereje, hogy a könyvet írja. Egy kazettás magnókészülékkel tíz alkalommal ültem a betegágya mellett és hallgat-

tam, amit mondani akart. Még látom magam előtt lesoványodott, de büszke fejét a magas párnán, fehér halántékát, a komoly szemeket mély gödreikben. Lassan beszélt, néha hosszan hallgatott és közben magába mélyedten nézett a messzeségbe. Vajon mit láthatott? Azt hiszem, a szellemi csatateret, ahol a közeli jövőben a materializmus és az ezoterikus kereszténység hatalmai fogják megvívni harcukat. Mert erről szól ez a könyv: azokról a dolgokról, amelyek bekövetkeznek.

Nagy erővel emelkedett felül fájdalmain és fizikai panaszain, és csak a könyvvel való munkára koncentrált. Nagy volt az öröme, amikor egy majdnem olvashatatlan kézirat került a kezébe, Ehrenfried Pfeiffernek, 1961-ben, az USA-ban elhunyt barátjának saját kezű életrajza. Lievegoed a betegágyán olvasta a feljegyzéseket a belső küzdelemről, amit Pfeiffernek ki kellett állnia, a Rudolf Steinerrel való találkozásairól, az antropozófia fejlődése miatti gondjairól. És Pfeiffernek ezeket a szemlélődéseit ösztönzésnek fogta fel arra, amit még végre kell hajtania.

Bernard Lievegoed élete utolsó évében a dolgok felszínén túl tekintett, megkülönböztette a lényegest a lényegtelentől, szelíd fejedelemként ítélte meg az emberi gyengéket, és nem akadt fenn az élet visszásságain. Főleg az utolsó hetekben – úgy vettem észre – felülemelkedett saját életrajzán. Már nem beszélt a „saját" intézményeiről, mint például a Zonnenhuisról, az NPI-ről és a Vrije Hogeschoolról. Nem be-

szélt már a könyveiről sem, meg arról az időről, amikor a holland Antropozófiai Társaság elnöke volt, sikereiről és kudarcairól (mert ilyenek is voltak). Szinte még egyszer összefoglalta az életét, a tartalmát hatalmas képekbe sűrítette, amelyeket aztán egyszerű szavakkal mondott el.

E könyv tartalmának jobb megértése érdekében fontos rámutatnunk arra a komolyságra, amellyel Lievegoed beszélt. Már kezdettől fogva feltűnő tulajdonsága volt a realizmus, amivel a világ és az antropozófiai mozgalom jelenségeit szemlélte. Keveseknek volt olyan világos, mint az ő számára, hogy az elkövetkezendő évek döntő jelentőségűek lesznek.

A személyes érintkezésben mindig azt az érzést keltette az emberben, hogy a saját élete és az abba belejátszó összes makacs probléma egy magasabb egésznek a része. Anélkül, hogy sokat beszéltünk volna – akkoriban még nem volt köztünk baráti kapcsolat –, arra a képességünkre hivatkozott, amellyel magunk fölé tudunk emelkedni. A könyvnek alapjában véve ugyanez az üzenete: a saját szenvedésedet és örömödet ne kizárólagos személyes természetűnek tekintsd, hanem próbáld meg valamilyen általános emberi kifejeződésének látni. A személyes és az általános-emberi metszéspontjában mehet végbe az, amit sokan – bár öntudatlanul – remélnek életük során: a személyes impulzusok átalakulását általános emberivé. Ebből a szempontból *A lélek megmentéséről* olyan bátorító könyv, ami személyesen fordul minden olvasójához.

Ez a könyv azonban nem csak egyének személyes sorsáról szól, hanem az antropozófiai mozgalomról mint egészéről is. Ami ez utóbbit illeti, fenyegető drámáról beszélhetünk: ha az antropozófiai mozgalom nem képes a saját sorsát – a hozzátartozó belső harcokkal – rendezni, akkor elmulasztja a világ sorsához való csatlakozást.

Az antropozófiai mozgalom történetében egyszer már adódott ilyen helyzet a harmincas években, a nemzeti szocializmus megjelenésével egy időben. Hogy Bernard Lievegoed szavaival éljünk *(Durch das Nadelöhr – A tű fokán át)*: „A harmincas évek fenyegetése elmondhatatlanul súlyos volt. És az Antropozófiai Társaság eljátszotta beleszólási jogát. Ha valaki nem tudja megoldani a saját problémáit, akkor nincs semmiféle joga, hogy megoldásokat javasoljon a világ problémáira! […] Ha így tekintünk vissza a harmincas évekre, akkor meg kell kérdeznünk: hogyan volt lehetséges, hogy az antropozófiai mozgalomban nem fogták fel, miről is van szó? Rudolf Steiner gyakran beszélt századunk harmincas éveinek elejéről, és rámutatott arra, hogy ebben az időben a szellemi világban fontos esemény fog lejátszódni: Krisztus megjelenése az éteri világban. Milyen gyakran hangsúlyozta: a legeslegfontosabb, hogy az emberiség ne aludja át ezt az eseményt! És az antropozófiai mozgalom feladatának tekintette, hogy az emberek éberségét felkeltse!

Az antropozófiai mozgalom belső problémái miatt akkoriban nem volt képes szellemi feladatának teljesítésére, és Lievegoed számolt azzal,

hogy az elkövetkezendő években ismét bekövetkezik ez a helyzet: „Ha az antropozófiai mozgalomnak most mégsem sikerül gyümölcsöző együttműködést megvalósítani az egyes karmikus csoportok között" – mondta egy beszélgetés során 1992 januárjában – „akkor a történelem megismétlődik a jövőben. Nem haltak meg azok a szellemi hatalmak, amelyek a nemzetiszocializmust sugalmazták. Új lehetőségre várnak, és ez hamarosan el is jön. Csak nézz körül! A gonosz hatalmak természetesen egészen új módon fognak megnyilvánulni, egészen másképp, mint a harmincas években. És nagyon nagy kérdés az, hogy az antropozófiai mozgalom ezúttal tényleg felkészült-e erre!"

Bernard Lievegoed azzal a kérdéssel vívódott, hogyan tudna még pozitívan hozzájárulni ehhez. 1992 júniusában felhívott és elmondta, hogy nem érzi jól magát, és nem tudnék-e mielőbb elmenni hozzá? Néhány nappal később, június 30-án felkerestem. Már vagy fél éve nem láttam és megijedtem, amikor megpillantottam. Nagyon legyengült és lesoványodott, azonkívül súlyos gyomorproblémái voltak (időközben súlyos operáción esett át), és inkább imbolygott, mint járt.

Részletesen beszámolt egészségi állapotáról és az operációról, amin átesett. Mély benyomást tett rám a tartása: egyáltalán nem érzett önsajnálatot és nem panaszkodott. Testi állapotát tárgyilagos hangon írta le, nyilvánvalóan azt akarta,

hogy világos képem legyen a dologról. Türelmesen válaszolgatott laikus kérdéseimre, és végül fiatalos mosollyal azt mondta: „A fizikai testben való időzésnek lehetnek kevéssé kellemes oldalai is!" Ezután elkezdtük a munkát. Közölte velem, hogy megtalálta a választ sürgető kérdéseire.

Azt mondta: „Operációm után felemelkedett előttem egy függöny. Segítened kell, hogy könyvet írjak." És a következő órában már vázolta is ennek a könyvnek a tartalmát. Lényegében a következőkről volt szó: ha az antropozófiai mozgalom szellemi téren egységessé akar válni, akkor azon kell dolgozni, hogy létrejöjjön a különböző testvérmozgalmak, intézmények és személyiségek sajátos szellemi feladatai iránti megértés. A belső súrlódások és egyebek csak akkor érhetnének véget, ha felébredne a kölcsönös, őszintén érzett csodálat a másik munkája iránt, amikor a különböző felfogások nem feszültségre adnának okot, hanem sokkal inkább „társadalmi harmóniához" vezetnének. Lievegoed a másik ember feladatának igazi megértését viselte szívén.

A továbbiakban beszámolt arról, hogy a harmincas évek óta vívódott az emberiség nagy, a materializmus elleni küzdelmet ösztönző vezetőinek, és „munkamódszerüknek" kérdésével. Annak idején sokat beszélgetett erről a barátaival, Ita Wegmannal, Walter Johannes Steinnel, Herbert Hahnnal és Willem Zeylmansszal. Zeylmans halála (1961) óta hallgatott erről, lelke mélyén azonban továbbra is nagyon foglalkoztatta ez a kérdés.

Bernard Lievegoed először kazettára akarta mondani a könyv tartalmát, és ezt nekem elküldeni. Mivel ő maga már nem tudott írni, nekem kellett volna olvasható szöveget készítnem. De a nyár folyamán, a betegsége miatt nem tudta ezt véghezvinni. Egyszerűen nem volt ereje ahhoz, hogy összpontosítson. Amikor októberben állapota tovább rosszabbodott, és attól kellett félnie, hogy az egész csak terv marad, ismét felhívott, és egy másik munkamódszert ajánlott: jöjjek minden nap egy félórára a betegágyához. Jelenlétemből erőt meríthetne, hogy a munkát elvégezze.

És aztán így is történt. Nem egészen három hét alatt összesen tízszer látogattam meg, az első héten ötször, a rákövetkező két héten minden második napon. Az első nyolc találkozás alkalmával a maga teljességében „mesélte el" a könyvet. Egyszer váratlan orvosi komplikációk miatt dolgomvégezetlenül kellett elmennem, és egyszer bizonyos kiegészítésekről beszéltünk. Minden alkalommal, amikor beléptem a szobájába, teljesen felkészülten várt az ágyban, hallókészüléke a fülében, jegyzettömbje fellapozva az ágytakarón. Minden alkalommal pontosan tudta, hogy mit akar.

Egyik meglepetés követte a másikat. A legnagyobb az volt, hogy az első napot azoknak az embereknek a jellemzésével zárta, akik érzése szerint hozzájárultak a könyv tartalmához. Mielőtt elkezdte, szinte maga köré gyűjtötte a barátait, Ehrenfried Pfeiffert, Willem Zeylmanst, Ita Weg-

mant, Walter Johannes Steint, Eugen Koliskót, Maria Röschlt, Ernst Lehrst, Herbert Hahnt és Albert Strohscheint. Azt hiszem, bizonyos módon társszerzőnek tekintette őket.

A második meglepetés az volt, hogy beszélt a három nagy emberiségvezető általa ismert valamennyi inkarnációjáról, amiről a könyv is szól.

Végül meglepetést okozott *Az ellenséges hatalmak stratégiája* sokatmondó címet viselő utolsó fejezet. Stratégia, szellemi harc, csatatér, ellenséges hatalmak – ezek a fogalmak határozzák meg az utolsó fejezet hangvételét, sőt tulajdonképpen az egész könyvét. Lievegoed is harcos természet volt: olyan fogalmakban gondolkodott, mint támadás és ellentámadás. Sose felejtem el a helyzet a paradox voltát: Lievegoed fizikailag rendkívül legyengült, de szellemileg sértetlen volt. Semmi sem árthatott már neki. És csak reménykedni lehet abban, hogy ebből a szellemi tévedhetetlenségből a könyvén keresztül valami bekerül az antropozófiai mozgalomba is.

Ezekben az utolsó hónapjaiban már csak egyetlen célja volt: könyvének megvalósítása. „Ha kész lesz" – mondta – „halálom előtt még néhány személyes ügynek szentelhetem magam". Főleg az utolsó találkozások alkalmával lehetett észrevenni, hogy vágyik arra a pillanatra, amikor azt mondhatja: bevégeztetett. És ez valóban épphogy csak sikerült. Egy héttel, vagy talán két-három nappal sem várhattunk volna tovább. Szemlátomást gyengült. Végül már a karját is alig tudta üdvözlésre emelni. De ettől sem hagyta

magát megtéveszteni. Lépésről lépésre, minden részletet gondosan, a legnagyobb komolysággal megformálva dolgozta ki a könyvét az utolsó fejezetig.

Bernard Lievegoed tisztában volt azzal, hogy *A lélek megmentéséről* nem akármilyen könyv. Szándéka szerint a tartalmát nem tisztán információként kell befogadni, hanem a személyeknek, zweigeknek és intézményeknek intenzíven fel kell dolgozniuk. Utolsó beszélgetésünk alkalmával azt mondta, esdekelve reméli, hogy a tartalmát „az antropozófiai mozgalom nemcsak a fejével, hanem a szívével is befogadja majd". Tisztában volt azzal, hogy üzenete egy sor új kérdést fog felvetni, elsősorban azért, mert olyan elemeket tartalmaz, amelyek az antropozófiai mozgalomban vitás kérdések. De az volt a célja, hogy intenzív keresést indítson el. „Ha ez a könyv terméketlen pro és kontra vitákhoz vezet a benne bemutatott új ezoterikus megismerésekről, akkor célt téveszt" – mondta. „Remélem, hogy az olvasók a benne adott válaszokat, de az ezekből fakadó új kérdéseket is hosszabb ideig meg akarják tartani a lelkükben. A gyorsan megalkotott ítélet – például azért, mert nem világos azonnal, hogy az új megismerések hogyan viszonyulnak ahhoz, amit Rudolf Steiner mondott –, bezárja a szellemi világ ajtaját."

Azonkívül óvni akart a könyv tartalmának dogmatikus kezelésétől is. Különösen a két utolsó fejezetben elhangzó kijelentésekétől, ame-

lyek a közvetlen jövőről szólnak, és amelyeket nem megdönthetetlen bizonyosságnak, hanem lehetséges fejlődésnek tekintett. „Éppen ott, ahol a jövőről van szó" – mondta – „fontos, hogy megőrizzük nyílt, elfogulatlan szellemünket."

A szöveg ebben a formájában Bernard Lievegoed magnetofonra felvett fejtegetései alapján készült. A leírásnál megpróbáltam egészen a lehető leghívebben visszaadni a szavait. A könyv felépítése és beosztása Bernard Lievegoedtól származik. A fejezetek címeit én egészítettem ki, éppúgy, mint a könyv végén lévő irodalomjegyzéket.

Végezetül még egy személyes megjegyzés. A betegágyánál eltöltött órák során minden alkalommal újból megrendített az a komolyság, amellyel Bernard Lievegoed beszélt. Minden szó lényének legmélyéről jött. Ha ezt a komolyságot az olvasókban is fel lehet kelteni, akkor – remélem – meg lehet teremteni egy szellemi együttműködés alapját, nem csak a Földön élő emberek, hanem a jelenleg a halál küszöbén túl tartózkodók között is. Mert amikor Bernard Lievegoed 1992. december 12-én meghalt, „szellemi végrendeletét" ugyan teljes bizalommal hagyta hátra itt a Földön, de ennek a végrendeletnek az alaphangulatát magával vitte a szellemi világba. A könyvet így nem csak az itt, a Földön élők, hanem a szellemi világban lévő halottak és a meg nem született lelkek is „olvasni" fogják.

Ezért véleményem szerint „belső műhelynek" is tekinthető, amely minden – meg nem született, élő vagy holt – lélek számára nyitva áll, olyan műhely, amelyben szellemi együttműködés jöhet létre.

Amszterdam, 1993. január

Jelle van der Meulen

Első nap

A könyv fontosságáról

Kedves barátaim, ez másfajta kiadvány lesz, mint amit megszoktak tőlem. Ennek oka az, hogy betegségem miatt már nem tudok írni. Ezért barátomnak, Jelle van der Meulennek mesélem el mondanivalómat. Kazettás magnetofonra felveszi, és abból készít nyomdakész szöveget.

Olyan témáról szeretnék szólni, ami hatvan éve foglalkoztat, a harmincas évek óta. Az orvosi tanulmányaim vége felé gyakrabban voltam Dornachban, a Goetheanumban, azon a helyen, amit Rudolf Steiner tett az antropozófiai mozgalom központjává, és az Ita Wegman klinikán Arlesheimben, néhány kilométerre Dornachtól. Itt kapcsolatba kerültem azzal, amit az antropozófia az írott és nyomtatott szón kívül nyújtani tudott. Abban az időben Rudolf Steiner műveiből még sokkal kevesebb volt kinyomtatva, mint most, legalábbis ami az előadásait illet.

A harmincas években Dornachban dúlt az úgynevezett „bódhiszattva-vita". Adolf Arenson ekkoriban azért tartott előadásokat, hogy az Antropozófiai Társaság tagjait meggyőzze arról, hogy Rudolf Steiner a „Maitreya Buddha", a tizenkét

úgynevezett bódhiszattva egyikének inkarnációja.[1] Ezekről a szellemi lényekről később még fogok szólni. A fiatalabb tagok, akikhez én is tartoztam, egészen más problémákkal foglalkoztak, de úgy véltük, ha egyáltalán foglalkoztunk ezzel, hogy Arenson nézete nem lehet helytálló.

Intenzíven foglalkoztunk Rudolf Steiner egy bizonyos kijelentésével. A húszas években, miután egy ideig egy csoport fiatalemberrel dolgozott, búcsúzóul azt mondta: „Elvárom, hogy három hónap múlva, amikor viszontlátjuk egymást, tudjátok, hogy melyik szellemi áramlathoz tartoztok." Ezzel a feladattal küldte haza a fiatalokat. Én nem voltam jelen, de azok körében, akikkel a harmincas években dolgom volt, élénken élt ez a kijelentés. Azt kérdeztük magunktól, hogy Rudolf Steinernek vajon mi célja lehetett ezzel, és hogy tulajdonképpen mi is a szellemi áramlat.

Tehát kutatni kezdtük a válaszokat és megkérdeztük magunktól, hogy Rudolf Steiner kijelentése azokra az ellentétekre vonatkozott-e, amelyek halála után nyilvánultak meg az Antropozófiai Társaságban.[2] Köztudottan csoportok alakultak ki a tagok között, egyesek inkább Ita Wegmanhoz vonzódtak, mások Albert Steffen vagy Marie Steiner felé orientálódtak. Ezek között a csoportok között többrétű és kölcsönös meg nem értés volt, ami heves véleményeltérésekben csapódott le. Akkoriban azt kérdeztük magunktól, hogy Rudolf Steiner nem azt akarhatta-e mondani a tanítványainak: kutasd ki saját karmikus hátteredet, hogy jobban megértsd az Antropozófiai Társaságon belüli ellentéteket.

Az volt azonban az érzésünk, hogy Rudolf Steiner még valami mást is értett ez alatt. Az Antropozófiai Társaságon belüli konfliktusok véleményünk szerint azzal a karmával függtek össze, amely az illető csoportok között működött. Ezeknek a csoportoknak volt ugyan problémájuk egymással, de mégis *egy és ugyanazon szellemi áramlathoz* tartoztak. Az antropozófiai mozgalmon belül pluriformitás, differenciáltság uralkodik. De mindezek a különféle csoportok – erről mi, fiatalok meg voltunk győződve – az antropozófiai áramlat talaján álltak.

Ezután azt kérdeztük, hogy Rudolf Steiner ezzel a felszólítással nem az úgynevezett *platonikusok* és *arisztoteliánusok* közötti karmikus feszültségekre akart-e utalni. Ezekről a feszültségekről beszélt az az Antropozófiai Társaság újraalapításakor, 1923-ban tartott előadásaiban. Azon is gondolkodtunk, hogy nem az úgynevezett *kereszténységben megfáradt* és a *kereszténységet áhító* lelkekre utalt-e, akikről szintén beszélt. Nagyon leegyszerűsítve ezek azok a lelkek, amelyek belefáradtak a kereszténységbe, és azok, amelyek éppen ellenkezőleg, nagyon erősen keresték.[3] De ez a két lehetőség is nagyon valószínűtlennek tűnt előttünk. Mert itt sem a *különböző szellemi áramlatok* közötti karmikus feszültségekről, hanem az egy áramlaton, vagyis az antropozófiain belüli feszültségekről volt szó.

Mit jelent egy szellemi áramlat? A szellemi áramlat összefügg az emberiségnek mint egésznek a fejlődésével. Ezt a fejlődést magas szellemi hi-

erarchiák vezetik. A Krisztus előtti időkben ezek az isteni lények teljesen kezükben tartották a vezetést, a keresztény időkben ezt egyre inkább az embernek magának engedik át.

Az emberiség fejlődése elsősorban a már említett bódhiszattváktól függ.[4] A Merkúr-szférából érkeznek, és arkangyali szellemi rangban vannak. Tizenketten alkotnak egy kört, amelynek középpontjában Krisztus, a „tizenharmadik" áll. Egymás után jelennek meg, hogy 5000 éves időtartamra magukra vállalják az emberiség fejlődésének vezetését. Minden új bódhiszattva egészen sajátos impulzust hoz magával az emberiség számára.

A bódhiszattva nem testesül meg emberként, hanem a szellemi világból hat bizonyos emberi individualitásokra. A szellemtudomány ebben az összefüggésben „inkorporációról" beszél. A bódhiszattvák által kiválasztott emberi individualitásoknak természetesen már el kellett érniük a szellemi érettség bizonyos fokát, hogy lehetséges legyen ez az inkorporáció. A bódhiszattva csak az 5000 éves időszak végén testesül meg, hogy elérje a buddha fokot.

Azt a bódhiszattvát, aki a mai szellemi vezető, Maitreya Buddhának nevezik, és az a különleges feladata, hogy a szó erejénél fogva felébressze a kereszténység megértését. Az előző bódhiszattvának, aki hatszáz évvel Krisztus előtt lett Gautama Buddhává, az volt a feladata, hogy elhozza az együttérzés tanát. Ennek a buddhának a munkája arra a Golgotai Misztériumra való

felkészítés volt, amivel Krisztus a szeretet impulzusát hozta el.

Van azután egy egészen más tizenkettes kör is. Ez a kör nem szellemi, hierarchikus lényekből, hanem emberekből áll. Emberi személyiségekről van szó, akik fejlődésükben olyan magasra emelkedtek, hogy tudatukban legalább a második hierarchiáig eljuthatnak.[5] Kapcsolatba tudnak lépni ennek a kozmikus hierarchiának a magas lényeivel és megtanácskozhatják velük, hogy milyen impulzusok szükségesek az emberiség fejlődéséhez. Ők a nagy emberiségvezetők, a *nagy beavatottak*, ahogy még nevezik őket.

Antropozófus barátaim velem együtt egyre inkább úgy látták, hogy a szellemi áramlatok kérdése ezekkel az emberiségvezetőkkel függ össze. Rudolf Steiner ebben az összefüggésben alkalmanként az emberiség „Nap-páholyáról", illetve „Fehér Páholyáról" beszél. Ennek a körnek a közepén is Krisztus áll, mint a tizenharmadik. Ezek az emberiségvezetők felváltva, vagy csoportban együttműködve dolgoznak az emberiség fejlődésének szolgálatában. Most a mi feladatunk, hogy *kapcsolatot* keressünk azokkal az emberiségvezetőkkel, akiktől a mai időkben a legfontosabb impulzusok indulnak ki. Szükségünk van a megismerésre, hogy kik ők, és hogyan működnek, ha ellen akarunk állni a sötét erőknek, amelyek Rudolf Steiner szerint 2000 körül és azután teljes erővel fognak hatni. Aki ma körülnéz a világban, az láthatja, hogy ezek az erők már most is működnek.

Hatvan évig foglalkoztam azzal a kérdéssel, hogy milyen szerepet játszanak az emberiségvezetők, és hogyan tudjuk felismerni a működésüket. Az Antropozófiai Társaság tagjai egyszer megkérdeztek: az antropozófia számára tulajdonképpen mi Rudolf Steiner jelentősége, és hogy viszonylik ehhez Christian Rosenkreutzé? Ez indított akkoriban arra, hogy foglalkozzam azzal az individualitással, akit Rudolf Steiner megtestesüléseként mindnyájan ismerünk, és azzal az individualitással, aki mindig rejtve működött, és akire az ezoterikus tudomány Christian Rosenkreutzként utal.[6]

Kutatásaim során azonban egy belső falba ütköztem. Olyan volt, mintha a szellemi világ még nem akarta volna elárulni a valóságot ennek a két emberiségvezetőnek a kapcsolatáról.

Ezeknél az emberiségvezetőknél az a különös, hogy normális emberek. Nem csupán meg kell születniük, hanem beszélni is meg kell tanulniuk, oktatásban részesülniük és így tovább, mert amit hozniuk kell, azt koruk ruhájába kell öltöztetniük. Teljesen „otthon" kell lenniük abban a kultúrában, amelyben működnek. Ez azt jelenti, hogy ezeknek a vezetőknek az egymást követő megtestesülései igen különbözők lehetnek. Működésük az egyik kultúrában egészen más jellegű lehet, mint a másikban.

Miért olyan fontos, hogy ezekről az emberiségvezetőkről tudjunk valamit? És miért kell tudnunk saját magunkra vonatkozólag meghatározni, hogy elsődlegesen melyik vezető felé ori-

entálódunk, vagy melyikkel vagyunk karmikus kapcsolatban? És: olyan döntésekről van itt szó, amelyeket az ember a mindenkori inkarnációjával összefüggésben hoz? Vagy minden megtestesülésünkben egy bizonyos emberiségvezetővel kapcsolódunk össze? Csupa nyitott kérdés! Egyvalami azonban bizonyos: saját szellemi áramlatunk megismerése igen fontos ahhoz, hogy személyes életutunk „vörös fonalát" megtaláljuk. Tulajdonképpen arról van szó, hogy felismerjük jelenlegi megtestesülésünk mélyebb célkitűzéseit. Ha az a feladat, amit az ember a mostani életében kapott, szellemi jellegű, akkor kell hogy kapcsolata legyen az egyik szellemi áramlattal.

Willem Zeylmans van Emmichoven 1961-ben bekövetkezett halála után teljesen magamra maradtam ezzel a kérdéskörrel. A téma mindig előkerült, de mindig voltak olyan akadályok, amelyek miatt ennek a kérdésnek az igazi megismerésében nem tudtam áttörést elérni. Mindenesetre egyre világosabb lett számomra, hogy Rudolf Steiner a „szellemi áramlat" meghatározással olyan áramlatokra utalt, amelyek az *egész* emberiséggel függnek össze, és nem csak bizonyos csoportokkal, vagy kultúrkorszakokkal.

Mielőtt bővebben rátérek a szellemi áramlatokra, egy másik pontot is érintenem kell. Amikor a harmincas években Dornachba mentem és hamarosan a hollandiai Antropozófiai Társaság vezetőségének tagja lettem, akkor azokkal az